

Vestfold
og Telemark
revisjon

IRMAT – oppfølging

Forvaltningsrevisjon | Midt-Telemark og Notodden
kommuner

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning	5
1.1. Kontrollutvalgets bestilling	5
1.2. Bakgrunn.....	5
1.3. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier	5
1.4. Avgrensning.....	6
1.5. Metode og kvalitetssikring	6
1.6. Uttalelsene fra eierrepresentant og selskap.....	6
2. Oppfølging i kommunene	7
2.1. Innledning	7
2.2. Revisjonskriterier	7
2.3. Oppfølging i kommunene - data	9
2.4. Revisors vurdering – kommunen	20
3. Oppfølging i IRMAT AS	23
3.1. Kort om IRMAT AS	23
3.2. Revisjonskriterier	25
3.3. Oppfølging av vedtak - data	26
3.4. Revisors vurdering - selskapet	36
4. Konklusjoner og anbefalinger	40
4.1. Konklusjoner.....	40
4.2. Anbefalinger.....	41
Litteratur og kildereferanser	42
Vedlegg	43
Vedlegg 1: Kommunedirektørens uttalelser	43
Vedlegg 2: Selskapets uttalelse.....	44
Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring	46

Sammendrag

Høsten 2018 behandlet kommunestyrene i Bø, Notodden og Sauherad forvaltningsrevisjonsrapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS*. Vi har i denne forvaltningsrevisjonen undersøkt om vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad er fulgt opp.

Kommunene har i hovedsak fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad.

Kommunene har fulgt opp kommunestyrenes vedtak om å vurdere organiseringen i selskapet.

Både Midt-Telemark og Notodden kommuner gjennom sine eierskapsmeldinger avklart fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen i IRMAT. Det er i tråd med kommunestyrevedtakene.

Kommunene har ikke fulgt opp vedtakene om å sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Notodden kommune har fra 2022 fulgt opp vedtaket om at formannskap/kommunestyret skal gis anledning til å gi eventuelle instruksjoner og/eller signaler til eierrepresentanten i forkant av generalforsamlinger i selskapet.

Kommunene Bø og Sauherad har fulgt opp punktene om en gjennomgang/juridisk vurdering av forhold rundt anskaffelsen av leieavtalen på Brenna-tomten.

IRMAT har delvis fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad.

Eierkommunene har tildelt IRMAT enerett til å samle inn og håndtere husholdningsavfall. Med dette er kravet om å skille næringsvirksomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, eller justere selskapets formål og redusere næringsaktiviteten i selskapet, ikke lenger relevant.

Selskapet har oppfylt offentlighetslovens krav til postjournal. Dette er i tråd med kommunestyrenes vedtak.

Selskapet har innkjøpsreglement, men etter vår vurdering er det enkelte mangler i reglementet. Selskapet bør sikre at reglementet oppdateres, og at det utvikles for å imøtekomme krav om samfunnsansvar i anskaffelser.

Etter vår vurdering har selskapet tiltak for å sikre gode forretningsmessige betingelser.

Selskapet har ikke endret praksis med å beholde overskudd (eventuelt fremførbart underskudd) lenger enn forutsatt i selvkostforskriften. Etter vår vurdering er ikke kommunestyrenes vedtak fulgt opp på dette punktet.

Selskapet bruker egnet verktøy og spisskompetanse for å skille inntekter og utgifter som gjelder henholdsvis næringsavfall og husholdningsavfall. På den måten finner selskapet riktig total netto kostnad for å håndtere husholdningsavfallet. Det er denne totale netto kostnaden som faktureres eierkommunene. Netto kostnad for selskapet fordeles i dag med like satser pr abonnent i eierkommunene. En forutsetning for å gjøre dette er at det er likt kostnadsnivå for å utføre tjenestene i alle kommunene. Etter vår vurdering er ikke denne forutsetningen godt nok dokumentert.

Vi anbefaler kommunene å

- følge opp kommunestyrenes vedtak om å sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Vi anbefaler IRMAT å

- oppdatere og utvikle selskapets prosedyre for innkjøp av varer og tjenester.
- følge opp kommunestyrenes vedtak om å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med selvkostforskriften.
- dokumentere grunnlaget for praksisen med en lik fordeling av kostnadene i eierkommunene.

Skien, 31. mars 2023

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Oppdraget er bestilt av kontrollutvalget i Midt-Telemark kommune i sak 16/22 og av kontrollutvalget i Notodden kommune i sak 22/22.

Reglene om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap står i kommuneloven § 23-2, første ledd bokstav c og d, jf, § 23-3, § 23-4 og § 24-2, og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Bakgrunn

På oppdrag fra kontrollutvalgene i Bø, Notodden og Sauherad kommuner leverte Telemark kommunerevisjon IKS i 2018 rapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS*.¹ Undersøkelsen i 2018 var dels rettet mot kommunenes eierskapsutøvelse, og dels mot selskapets virksomhet.

De tre kommunestyrene vedtok flere punkt for oppfølging med bakgrunn i funn i rapporten. Enkelte av disse gjaldt kommunene selv, andre gjaldt selskapet. Av punktene som ble vedtatt var mange likelydende, men det var også punkt som kun ble vedtatt i en og/eller to av kommunene. Alle kommunene gjorde imidlertid slikt vedtak:

Det bør gjennomføres en ny selskapskontroll av IRMAT AS i slutten av neste valgperiode for å se til at anbefalingene i denne rapporten er fulgt opp.

Denne rapporten handler om oppfølgingen av vedtakene som både gjaldt kommunene² og selskapet.

1.3. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger

- **Har kommunene fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad?**
- **Har IRMAT fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad?**

¹ Telemark kommunerevisjon IKS: rapport 407011 *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS*

² Kommunen Bø og Sauherad ble fra og med 2020 en felles kommune, Midt-Telemark. I rapporten vil vi undersøke status på forholdene i den sammenslåtte kommunen

Revisjonskriteriene³ i denne eierskapskontrollen er hentet fra kommunestyrenes vedtak. Kriteriene framgår under hver problemstilling nedenfor.

1.4. Avgrensning

IRMAT er eid av kommunene Midt-Telemark, Notodden og Hjartdal. Vi har ikke undersøkt forhold som gjelder Hjartdal kommunes eierskap i selskapet.

Vi har kun undersøkt om de forhold som følger direkte av kommunestyrenes vedtak er iverksatt.

1.5. Metode og kvalitetssikring

Oppdraget er gjennomført av forvaltningsrevisor Dag Oftung, med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi har gjennomgått relevante dokumenter i kommunene og i IRMAT. Vider har vi fått opplysninger fra personer i kommunene og selskapet på e-post og i samtaler.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 3 til rapporten.

1.6. Uttalelsene fra eierrepresentant og selskap

Rapporten er sendt til uttalelse til kommunedirektørene og de som utøver kommunenes eierskap i IRMAT, samt leder i IRMAT, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsene ligger i vedlegg 1 og 2.

Vi har ikke mottatt hørings svar fra Notodden kommune. Uttalelsen fra Midt-Telemark kommune har ikke ført til endringer i rapporten.

IRMAT har i sitt hørings svar kommet med noen presiseringer knyttet til faktabeskrivelsen i rapporten. Det er videre opplyst at terskelverdier i anskaffelsesregelverket er oppdaterte. Vi har med bakgrunn i dette gjort noen mindre endringer i den endelige rapporten. Dette har ikke ført til endringer i konklusjoner og anbefalinger.

³ Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner. Ved eierskapskontroll: Med utgangspunkt i problemstillingen(e) skal revisor etablere kriterier, jf. RSK 002 pkt.14. Kriterier er de krav, normer og/eller standarder som utøvelsen av eierskapet skal vurderes opp mot.

2. Oppfølging i kommunene

Har kommunene fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad?

2.1. Innledning

Forvaltningsrevisjonsrapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* ble levert kontrollutvalgene i kommunene Bø, Notodden og Sauherad høsten 2018. Rapporten ble behandlet i de respektive kommunestyrene i oktober 2018.

Kommunene Bø og Sauherad arbeidet fra 2016 med formål om å slå seg sammen til en kommune og hadde fra desember 2016 felles rådmann. Fra 01.01.2020 ble de to kommunene slått sammen til en ny kommune, Midt-Telemark kommune. I denne rapporten undersøker vi i hvilken grad Midt-Telemark kommunene har fulgt opp kommunestyrevedtakene fra de to tidligere kommunene.

For Notodden kommunen undersøker vi om vedtak i eget kommunestyre er fulgt opp

2.2. Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner. Normalt vil kriteriene være utledet fra såkalte autoritative kilder som kan være lover, forskrifter, lovforarbeider, veiledere, anerkjente normer mm. Politiske vedtak kan også være en egnet kilde til revisjonskriterier.

I forbindelse med behandlingen av forvaltningsrevisjonsrapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* ble det gjort vedtak i de respektive kommunestyrene med konkrete krav og forventninger til oppfølging både egen kommune og i IRMAT.

Her bruker vi kommunenes egne vedtak som kriterier:

Bø kommune

Kommunestyret tar rapporten til orientering og ber Bø kommune sørge for:

- *å vurdere organiseringen i selskapet som opererer med konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet for å minske risiko for kryssubsidiering og rolleblanding*
- *en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører*
- *at det blir stilt tilstrekkelig ressurser til disposisjon for å gjøre nødvendige juridiske vurderinger av forholdet rundt budrunden i forkant av*

tomtekjøpet. På side 43 i rapporten blir det bekrefta at det på dagen budrunden foregikk «var slik kontakt mellom styreleder, nestleder, daglig leder og Pettersen som var budgiver» rundt spørsmålet om hvor høyt kjøper kunne gå i sitt bud i forhold til årlig leie

Sauherad kommune

På bakgrunn av de opplysninger som fremkommer i forvaltningsrevisjonsrapporten, retter kommunestyret sterk kritikk mot det forrige styret i IRMAT.

Kommunestyret tar rapporten til orientering og ber Sauherad kommune sørge for:

- å vurdere organiseringen i selskapet som opererer med konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet for å minske risiko for kryssubsidiering og rolleblanding.*
- klare fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen, eventuelt ta slike fullmakter inn i delegasjonsreglementet*
- en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører*

Kommunestyret ber om at rådmannen tar opp med selskapet de forhold som er påpekt i rapporten, og spesielt om den inngåtte avtalen om leie av arealene på Brenna er inngått etter korrekte forutsetninger.

Rådmannen ber spesielt om å få gjennomført en lovlighetsvurdering av avtaleinngåelsen. Rådmannen rapportere tilbake til kommunestyret før årsskiftet.

Notodden

Kommunestyret tar rapporten til orientering og ber Notodden kommune sørge for:

- å vurdere organiseringen i selskapet som opererer med konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet for å minske risiko for kryssubsidiering og rolleblanding.*
- klare fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen, eventuelt ta slike fullmakter inn i delegasjonsreglementet*
- at kommunestyret gis anledning til eventuelle instruksjer og/eller signaler til eierrepresentanten*

- *en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører*

2.3. Oppfølging i kommunene - data

2.3.1. Organisering av selskapet

Utgangspunktet var at vi i rapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* fastslo at kommunene ikke hadde vurdert organiseringen av IRMAT i løpet av de siste årene forut for rapporten. Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) anbefaler at slik vurdering finner sted for selskap som opererer med konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet.⁴ KS peker på at det bør det gjøres vurderinger av om selskapet bør splittes i flere deler for å unngå kryssubsidiering og rolleblending.

I februar 2019 behandlet de tre kommunestyrene saker om tildeling av enerett til IRMAT AS.⁵ Bakgrunnen for sakene var at IRMAT ikke oppfylte det såkalte omsetningskriteriet for å drive i utvidet egenregi. Kravet er at over 80 % av omsetningen må gjelde aktivitet knyttet til oppdragsgiveren (her kommunene). Rapporten vår pekte på mulige løsninger på problemet:

- Skille næringsvirkosomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, slik at den enheten som leverer tjenester til kommunen kan oppfylle omsetningskriteriet i anskaffelsesforskriften.
- Beholde gjeldende organisering, men justere selskapets formål og redusere næringsaktiviteten i selskapet, slik at denne aktiviteten utgjør mindre enn 20 % av selskapets totale omsetning

De aktuelle kommunestyresakene var disse:

- Bø kommune: K-sak 06/19 – IRMAT as. Einerettstildeling
- Notodden: K-sak 10/19 - Einerettstildeling IRMAT AS – renovasjonstjenester
- Sauherad kommune: K-sak 05/19 – IRMAT AS – Vedtak om enerettstildeling

Saksframleggene var (med unntak av målformen) likelydende. Vedtakene som ble fattet i de tre kommunestyrene var også likelydende:

Kommunen tildelar IRMAT AS enerett for å handtere både avfall frå hushaldningane og kommunalt næringsavfall.

⁴ KS folkevalgtprogram 2019-2023: *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*

⁵ Vi har ikke undersøkt om Hjartdal kommune har tildelt enerett

Vidare gjev kommunestyret fullmakt til rådmannen til å inngå avtale med IRMAT AS om handtering av nemnte oppgåver

Resultatet var at IRMAT gikk fra å drive renovasjonstjenester for kommunene i utvidet egenregi, til drive tjenestene med grunnlag i tildelt enerett. Som det framgår av kapittelet under (kap. 2.3.2) foreligger det avtaler mellom kommune og selskapet om tildeling av enerett, men avtalene vi har sett er ikke daterte. Vi legger til grunn at tildelingen av enerett ble gjort gjeldende fra vedtakstidspunktene i kommunestyrene.

2.3.2. Regulering av forholdet mellom kommunene og selskapet

I rapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* pekte vi på at det ikke forelå noen avtale mellom eierkommunene og selskapet som regulerer hva selskapet skal utføre for kommunene til hvilken pris. Vi skrev dette:

Aksjeeieravtalen har reguleringer om aktiviteter og kostnadsfordeling. Rettslig sett er aksjeeieravtalen en avtale mellom aksjonærene, og den regulerer derfor ikke forholdet mellom kommunene (aksjonærene) og IRMAT AS. Dersom kommunene har behov for å regulere hva IRMAT skal gjøre for kommunen og hva tjenesten skal koste, rutiner for fakturering m.m. med bindende virkning for IRMAT, må det gjøres i vedtektene eller i en avtale der selskapet er part, f.eks. i en oppdragsavtale mellom hver kommune og selskapet. Slike avtaler kan også være et virkemiddel for å styre og måle om selskapet leverer tjenestene med høy kvalitet til lav pris, jf. formålet. Etter vår vurdering bør det utarbeides avtale(r) mellom bestiller, her kommunene, og utfører, her IRMAT, som regulerer tjenesteleveransen og vilkårene for leveransen.

Kommunestyrene fulgte opp vår anbefaling og vedtok at:

.. kommunene burde sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Som omtalt i kapittel 2.3.1 vedtok kommunene å tildele IRMAT AS enerett for å håndtere både avfall frå husholdningene og kommunalt næringsavfall. Siste del av vedtakene var som følger:

Vidare gjev kommunestyret fullmakt til rådmannen til å inngå avtale med IRMAT AS om handtering av nemnte oppgåver

Eierkommunene i IRMAT har vedtatt felles *Forskrift for hushaldningsavfall, Bø, Hjartdal, Notodden og Sauherad kommuner, Telemark*.⁶

⁶ FOR-2018-06-13-1193, også gjeldende for Midt-Telemark kommune

I forskriften finner vi følgende:

3.1. Renovatørens oppgave.

*Renovatøren er bare pliktig til å ta med avfall som inngår i ordinær renovasjonsordning og som er lagt i oppsamlingsenheten. Kommunen bestemmer hvor og når avfallet skal hentes. **Dette avtales i kontrakt mellom kommunen og renovatøren (vår utheving).***

Vi har etterspurt slike avtaler som det er referert til i kommunestyrevedtakene om tildeling av enerett, og i den lokale forskriften.

Vi har fått tilsendt avtaler som gjelder tildeling av enerett fra de to kommunene til IRMAT. Avtalene er ikke datofestet eller signert. Avtalene inneholder to kapitler; avtalens bakgrunn og avtalens formål. Ut over dette er ingen regulering i avtalen av hva selskapet skal utføre for kommunene til hvilken pris, eller andre prinsipielle og/eller praktiske forhold mellom partene.

Fra IRMAT har vi fått tilsendt avtaler som gjelder håndtering av det kommunale næringsavfallet i Midt-Telemark kommune og Notodden kommune. Avtalene er datert henholdsvis 9. september 2021 og 23. april 2021. I avtalene er det slått fast hentefrekvens for de ulike fraksjonene, hvilke lokasjoner som er omfattet av avtalene og pris for tjenestene. Ifølge avtalen leverer IRMAT til selvkost, og selskapet skal føre eget regnskap for tjenesten. Avtalene inneholder ikke informasjon om vilkår for fakturering og betaling.

Når det gjelder avtale om håndtering av kommunenes husholdningsavfall viser leder i IRMAT til at de anser aksjeeieravtalen, sammen med avtalene om enerett, som avtale mellom kommunene og selskapet om håndtering av husholdningsavfallet. Vi får videre opplyst at det har vært en diskusjon med eierkommunene om det er behov for en avtale for de lovpålagte oppgaver utover vedtak om enerett og aksjeeieravtalen, men det foreligger ingen slik avtale i dag.

2.3.3. Fullmakter til eierrepresentanten

Midt-Telemark

I rapporten *Eierskap, styring og formål* – IRMAT AS pekte vi på at Sauherad kommune ikke hadde tilfredsstillende delegering av ordføreres myndighet til å representere kommunen i generalforsamlinger/representantskap. I Bø kommune hadde ordfører de nødvendige fullmakter gitt i delegasjonsreglementet og i eierskapsmelding for perioden 2016-2019.

Etter etableringen av Midt-Telemark kommune (01.01.2020) vedtok kommunestyret nytt delegasjonsreglement.⁷ Fullmakt til å representere kommunen i generalforsamlinger i selskap der kommunen er eier er ikke omtalt i delegasjonsreglementet.

⁷ Vedtak i kommunestyret 9. mars 2020

Midt-Telemark kommune vedtok i mars 2020 eierskapsmelding for perioden 2020-2022⁸. Her finner vi følgende i kap. 1.4 *Midt-Telemark kommune sine retningslinjer for eigarskap, leiing og kontroll av selskap*:

Figur 1 Utklipp fra MT kommunes eierskapsmelding for 2020-2022

Midt-Telemark kommune vil i hovudsak bygge på følgjande praksis:

- Politisk leiing vert oppnemnd som eigarrepresentant(ar) i kommunale selskap og i selskap der kommunestyret har uttrykt ønske og behov for oppfølging av selskapet si verksemd. I generalforsamling vil til vanleg ordføraren, eller den som h*n gjer fullmakt, representere kommunen.

Midt-Telemark kommunes siste eierskapsmelding er for perioden 2022-2024.⁹ Ifølge gjeldende eierskapsmelding har kommunestyret delegert til formannskapet å utøve eierrollen overfor kommunens selskap. Om eierrepresentanten heter det at:

Med mindre anna er bestemt, representerar ordføraren kommunens eigarinteresser gjennom deltaking i:

- *Representantskapsmøter i interkommunale selskap*
- *Generalforsamling i aksjeselskap*
- *Eigarmøter*
- *Årsmøter*

Ordføraren kan vidaredelegere si fullmakt (gjeld ikkje representantskapsmøter i interkommunale selskap der eigarrepresentanten må vere vald av kommunestyret).

Ordførarens eller den valde representantens mandat klargjerast i formannskapet i forkant av møta i eigarorganet.

Eigarrepresentanten pliktar å setje seg inn i eller avklare eigars (formannskapets) syn på sakene som skal behandlast i forkant.

Notodden

Kommunens delegeringsreglement er fra 14. november 2019 (sak 102/2019). Om delegering til ordfører står det bl.a. at:

Ordfører har myndighet til å utøve eierrettigheter i selskaper der kommunen er eneier og medeier, og til å representere kommunen i selskapenes

⁸ Vedtak i kommunestyret 27. mars 2020

⁹ vedtatt i kommunestyret 14. mars.2022.

generalforsamling. Saker av prinsipiell karakter skal likevel først tas opp til politisk behandling.

Kommunens eierskapsmelding ble vedtatt 9. desember 2021 (sak 93/2021).¹⁰ Ifølge eierskapsmeldingen er det formannskapet som er kommunens eierutvalg, det vil si utøver kommunens indirekte styring og kontroll fortløpende. Om eierrepresentanten heter det:

Ordfører er kommunens eierrepresentant i selskaper/enheter som er heleid av kommunen.

Ordfører er kommunens eierrepresentant i alle selskaper/enheter som eies sammen med andre, med mindre vedtektene fastsetter noe annet.

Ordfører er eierrepresentant i eiermøter. Eiersekretariatet er med for bistand.

Ordfører kan delegere representasjonsretten til varaordfører, rådmann eller annen representant for kommunen.

Rådmannen er kommunens eierrepresentant i selskaper/enheter som er heleid av kommunen og som driver særlige administrasjonsoppgaver eller tjenesteproduksjon, med mindre vedtektene fastsetter noe annet.

Eierrepresentanten

- stiller i generalforsamlinger/representantskapsmøter
- sikrer kommunikasjon, utveksling av informasjon mellom eier/eierutvalg og selskapet,
- utøver styring og kontroll i tråd med eierskapsmelding, eierstrategi og mandat/føringer fra eier/eierutvalg

Det er kun gjennom de fastsatte kanaler eierstyring kan utøves overfor selskapene/enhetene

2.3.4. Kommunestyrets anledning til eierstyring

Vi har laget en oversikt over generalforsamlinger i IRMAT fra 2019 til 2022:

Tabell 1 Oversikt over generalforsamlinger i IRMAT AS i perioden 2019-2022

Dato	Type møte
16. januar 2019	Ekstraordinær generalforsamling
11. juni 2019	Generalforsamling

¹⁰ Sist oppdatert 22.12.2021

16. desember 2019	Ekstraordinær generalforsamling
26. mai 2020	Generalforsamling
11. mars 2021	Ekstraordinær generalforsamling
1. juni 2021	Generalforsamling
14. juni 2022	Generalforsamling

Det har i samme periode i tillegg vært avholdt 12 eiermøter i selskapet. I KS sin *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll* heter det:

Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og for selskapet

Notodden kommune

Utgangspunktet her er at vi i rapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* pekte på at Notodden kommune ikke fulgte opp sin (den gang gjeldende) eierskapsmeldings føringer om å gi instruksjer/signaler til sine representanter i generalforsamlingen. Kommunen hadde ikke hatt kommunestyrebehandling av innkalling til generalforsamling og/eller protokoll. Kommunestyret fikk derfor ikke informasjon om selskapet, og anledning til å gi eventuelle instruksjer og/eller signaler til eierrepresentanten.

Kommunen har eierskapsmelding fra 2021 der det står følgende om kommunestyrets rolle:

- *kan utøve indirekte styring og kontroll over selskapene/enhetene i driftsfasen ved å bruke de lovgitte styringskanaler, vedtatte prinsipper for eierstyring og vedtekter for det enkelte selskap/enhet. Dette innebærer at kommunestyret som eier gir mandater til sin eierrepresentant som tar inn i selskapets/enhetens generalforsamling eller representantskap. –*
- *behandler alle saker av større / prinsipiell betydning, eksempelvis eventuell omstrukturering, etablering, avvikling, oppløsning, kjøp, salg, overføringer av kommunens eierandeler til andre.*
- *behandler øvrige eiersaker formannskapet som kommunens eierutvalg eller rådmannen legger frem.*

Kommunestyret har valgt at formannskapet skal være eierutvalg for kommunestyret. Formannskapet skal bl.a.:

- *behandler alle saker – som ordfører legger frem for formannskapet som styret i de ulike selskapene fremlegger for generalforsamling/representantskap – før generalforsamling/representantskapsmøte avholdes. Formannskapets medlemmer får med dette god innsikt i ulike sider ved selskapenes virksomhet, og mulighet til å gi gode og treffende mandater til sin eierrepresentant før endelige beslutning treffes av generalforsamlingen/representantskapet. (Formannskapet har ikke myndighet til å instruere styret eller daglig leder i selskapet/enheten direkte, men utøver styring og kontroll indirekte gjennom mandater til sin eierrepresentant).*

Vi har undersøkt i hvilken grad formannskap og kommunestyret har hatt innkallinger til og protokoller fra generalforsamlinger til behandling i perioden fra 2019 og fram til i mars 2022. I denne perioden har kommunen hatt to eierskapsmeldinger, men også i den forrige eierskapsmeldingen fra 2012¹¹ var det forutsatt at kommunestyret skulle gi instruksjoner/signaler til sine representanter i det operative eierorganet (generalforsamling/representantskap).

Formannskapet hadde ingen saker som gjaldt innkallinger til generalforsamlinger i IRMAT i perioden 2019 til juni 2022. I 2022 behandlet de innkalling til generalforsamlingen som ble avholdt 14. juni 2022:

Møtedato	Sak	Tittel
1. juni 2022	PS 28/2022	Generalforsamling i IRMAT AS den 14.06.2022 – orientering til kommunens eierutvalg

I kommunestyret har det ikke vært behandlet saker som gjaldt innkallinger til generalforsamlinger i IRMAT i perioden 2019 til 2022. Tabellen nedenfor viser hvilke protokoller fra generalforsamlinger og eiermøter som har vært lagt fram som referatsaker i kommunestyret.

Møtedato KST	Sak	Tittel
29. august 2019	19/203-31	Protokoll fra ordinær generalforsamling 11.06.2019 - IRMAT
25. mars 2021	RS 10/2021	Protokoll fra ekstraordinær generalforsamling i IRMAT AS 11.03.2020
5. mai 2022	RS 25/2022	Protokoll fra eiermøte i IRMAT AS 30.03.2022
8. september 2022	RS 40/2022	Protokoll fra generalforsamling i IRMAT AS 14.06.2022

¹¹ Vedtatt i kommunestyret 6. mars 2012 (arkivsaksnr. 09/1443)

Midt-Telemark kommune

I rapporten fra 2018 konkluderte vi med at Bø og Sauherad kommunen i all hovedsak hadde fulgt KS sine anbefalinger om å gi kommunestyre/formannskap anledning til å instruksere/signaler til eierrepresentantene. Vi har undersøkt i hvilken grad Midt-Telemark kommunen har fulgt opp praksisen fra de to kommunene etter sammenslåingen. I eierskapsmeldingen for perioden 2020-2022 finner vi ikke omtale av hvordan formannskap og/eller kommunestyret skal behandle innkallinger og protokoller fra generalforsamlinger i selskap. I saksframlegget til behandlingen av eierskapsmeldingen står det imidlertid:¹²

Det er blant anna i generalforsamlingar og representantskap at kommunen utøver sitt eigarskap og det er ved behandling av innkallingar kommunestyret, eller det politisk organ som er delegert oppgåva (her formannskapet), har høve til å instruere kommunens representantar i generalforsamlingar og representantskap.

Kommunen som eigar skal ha oversendt møteinnkallingar og saksdokumenter til selskapas generalforsamlingar eller representantskapsmøter i god tid, for å sikre politiske behandlingar.

Innkallingar til generalforsamlingar og representantskap meldast opp til politisk behandling i formannskapet, mens protokollar meldast opp som referatsak til kommunestyret

I tabellene under har vi laget oversikter over behandling av innkallinger til og protokoller fra generalforsamlinger (inkludert ekstraordinære generalforsamlinger) i IRMAT i perioden 2020-2022. Som vi ser behandlet formannskapet alle innkallinger til generalforsamlinger i selskapet i den aktuelle perioden:

Møtedato formannskap	Sak	Saken omhandler
11. mai 2020	64/20	Innkalling til generalforsamling i IRMAT 26.05.2020
19. april 2021	29/21	Innkalling til ekstraordinær generalforsamling i IRMAT AS 11.03.2021
27. mai 2021	53/21	Innkalling til generalforsamling i IRMAT 01.06.2021
13. juni 2022	68/22	Innkalling til generalforsamling i IRMAT 14.06.2021

¹² Kommunestyresak 45/20

I tabellen under er viser vi kommunestyrets saker om protokoller fra generalforsamlingene. Kommunestyrene har behandlet to av fire protokoller fra selskapets generalforsamlinger i perioden 2020-2022:

Møtedato Komm.styre	Sak	Saken omhandler
21. juni 2021	70/21 (referatsak)	Protokoll frå generalforsamling i IRMAT AS 01.06.2021
29. august 2022	78/22 (referatsak)	Protokoll fra generalforsamling IRMAT AS 14.06.2022

2.3.5. Juridisk vurdering av budrunden (Gjelder kun Midt-Telemark)

I kommunestyresaken der forvaltningsrevisjonsrapporten *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* ble behandlet gjorde kommunestyrene i Bø følgende vedtak:

Kommunestyret ber Bø kommune sørge for:

at det blir stilt tilstrekkelig ressurser til disposisjon for å gjøre nødvendige juridiske vurderinger av forholdet rundt budrunden i forkant av tomtekjøpet. På side 43 i rapporten blir det bekrefta at det på dagen budrunden foregikk «var slik kontakt mellom styreleder, nestleder, daglig leder og Pettersen som var budgiver» rundt spørsmålet om hvor høyt kjøper kunne gå i sitt bud i forhold til årlig leie

Og i Sauherad kommune:

Kommunestyret ber om at rådmannen tar opp med selskapet de forhold som er påpekt i rapporten, og spesielt om den inngåtte avtalen om leie av arealene på Brenna er inngått etter korrekte forutsetninger.

Rådmannen ber spesielt om å få gjennomført en lovlighetsvurdering av avtaleinngåelsen. Rådmannen rapportere tilbake til kommunestyret før årsskiftet.

Felles rådmann for de to kommunene la fram saker¹³ for de respektive kommunestyrene der hun hun la til grunn at de to vedtakene beskrevet over hadde samme intensjon. Saksframleggene var i innhold praktisk talt likelydende. Vi viser derfor her kun til kommunestyresaken i Bø.

¹³ Bø kommune K-sak 05/19 og Sauherad kommunen K-sak 04/19

I kommunestyremøtet i Bø 11. februar 2019 (sak 05/19) la rådmannen fram sak om *Gransking av inngått leigeavtale for etablering av ny gjenvinningsstasjon på Brenna*. I saksframlegget heter det:

Rådmannen tok 29.10.18 kontakt med KS Advokatene med spørsmål om bistand, for å vurdere leigeavtala. 14.11.18 fekk rådmannen saka i retur frå KS Advokatene med følgjande melding:

Vi oppfatter det slik at dette dreier seg om en form for granskningsoppdrag hvor faktainnhenting er det sentrale. Dette er en type oppdrag som vi i hovedsak har avgrenset oss mot å påta oss. Vi beklager derfor at vi på bakgrunn av våre retningslinjer ser oss nødt til å takke nei til et oppdrag med dette innhold.

KS Advokatane tilrådde anten å bruke forvaltningsrevisjonen, eller advokatkontor med spisskompetanse på området gransking. Rådmannen rådførte seg i dette spørsmålet med ordførarane. Ordførarane hadde i eigarmøte med IRMAT AS 21.11.18 blitt presentert for at gransking kunne gjennomførast etter reglane i aksjelova, § 5-25, og tilrådde rådmannen til å undersøke denne metoden. Formannskapa blei orientert om dette i eigarmøte med IRMAT AS 26.11.18 i Bø og 3.12.18 i Sauherad. I begge møta ga formannskapa tilslutning til at rådmannen fortsetter arbeidet med å vurdere denne framgangsmåten. Det blei avtalt ekstraordinær generalforsamling i IRMAT AS 16.1.19, for å gjere vedtak i saka om gransking av inngått leigeavtale på Brenna.

For å førebu den ekstraordinær generalforsamlinga (GF), avtalte styreleiar i IRMAT AS, i samråd med rådmann, møte med advokatfirmaet Arntzen de Besche (AB) 7.1.19. Rådmannen avtalte bistand frå KS-advokaten Frode Lauareid til dette møtet og prosessen fram til vedtak i kommunestyra i februar 2019.

På generalforsamlinga blei alternativ for juridisk vurdering gjennomgått av advokat Tron Dalheim i AB. KS-advokat Frode Lauareid var også tilstades. Presentasjonen er vedlagt. Kostnaden ved dei ulike alternative vil variere. Advokaten Dalheim i AB antyda at kostnaden ved bruk av tingretten vil vere 1 – 2 mnok. Prisen vil vere avhengig av mandatet tingretten fastsett. Ekstern gransking etter mandat frå eigarane vil kunne vere noko rimelegare, men sannsynlegvis ha ei kostnad på 1 mnok. Tredje alternativ er faktainnhenting frå eigarane kombinert med ei juridisk vurdering.

Fjerde alternativ er bistand frå politiet. Grunnlaget må da vere straffbare forhold.

Eit anna forhold som må nemnast, er at ei gransking har som føresetnad tilgang til informasjon. I denne saka vil ein ha tilgang til informasjon som kommunen har

og som IRMAT har. Tilsette og styremedlemmer vil ha plikt til å forklara seg. Det kan stillast spørsmål om tidlegare tilsette og styremedlemmer har forklaringsplikt etter at dei har slutta, men truleg har dei det. Eksterne har ikkje plikt til å forklara seg, men kan gjera det om dei så ønskjer. Det kan difor visa seg at vesentleg informasjon ikkje vert tilgjengeleg for den som skal gjennomføra granskinga. Dette vil påverka verdien av resultatet av granskinga.

Kort oppsummert frå GF, er det grunn til å gå ut ifrå at inngått avtale er lovleg. Advokaten i AB har gått gjennom alle kjente dokument og har ut ifrå det konkludert med at vi pr. i dag ikkje har opplysningar som understøttar at avtala er ugyldig. Det er gjort ei konkret vurdering ut i frå avtalelova § 36, sjå side 7 i vedlegget frå advokaten.

I kommunestyret i Sauherad 18.10.18 blei det stilt spørsmål om forvaltningslova kan gjelde i IRMAT saka. Svaret er lagt inn som vedlegg. Konklusjonen er at spørsmål om habilitet og krav om forsvarleg saksbehandling, er ivaretatt i aksjelova.

I kommunestyret vil KS-advokaten Frode Lauareid presentere dei alternative juridiske vurderingane.

Saken ble lagt fra uten innstilling fra rådmannen, men konklusjonen i saksframstillingen var følgende:

Slik saka er opplyst nå, følgjer det av det ansvaret rådmannen har etter kommunelova § 23 å peika på at det kan vera at ei gransking ikkje vil ha noko særleg verdi, sett opp mot kostnaden. Dels fordi det er risiko knytt til tilgang til informasjon og dels fordi det ut frå den informasjonen ein har er lite truleg at ein har grunnlag for å endra gjeldande avtalar knytt til Brenna. Her er det eit særleg poeng at utleigar har gått med på reforhandling og at kostnadene ved avtalen er redusert.

Vedtaket i saken ble at kommunestyret ønsket å få gjennomført en utvidet eierskapskontroll som et supplement til allerede utført kontroll. I vedtaket var det listet opp en del konkrete forhold som skulle undersøkes. Forslag til prosjektplan fra Telemark kommunerevisjon IKS skulle behandles av formannskapet.

Som nevnt ovenfor ble tilsvarende sak behandlet i Sauherad kommune 28. februar 2019 (K-sak 4/19). Kommunestyret i Sauherad gjorde slikt vedtak:

Saken tas til orientering og det tas til etterretning Bø Kommunestyre sitt vedtak om utvidet selskapskontroll.

Formannskapet i Bø vedtok 18. mars 2019 (sak 23/19) forslag til prosjektplan.

Telemark kommunerevisjon IKS gjennomførte den utvidete selskapskontrollen i våren 2019. Rapporten *IRMAT II – etableringa på Brenna*¹⁴ ble behandlet i kommunestyret i Bø 17. juni 2019 (sak 53/19). Kommunestyret gjorde slikt vedtak i saken:

Kommunestyret tar rapporten til orientering

Rapporten *IRMAT II – etableringa på Brenna* ble ikke behandlet i Sauherad kommune siden kommunen ikke var oppdragsgiver for den aktuelle selskapskontrollen.

2.4. Revisors vurdering – kommunen

Organisering av selskapet

Kommunene har gjort vurderinger av organiseringen av selskapet, og løst problematikken rundt omsetningskravet ved å tildele enerett til IRMAT.

Anskaffelsesforskriften åpner for unntak fra anskaffelsesloven og forskriften for tjenstekontrakter som inngås på grunnlag av en enerett.¹⁵ Slik enerettstildeling er aktuelt der det er særlige samfunnsmessige hensyn som må ivaretas, og der en konkurranseutsetting ikke vil ivareta disse samfunnsmessige hensynene. En enerettstildeling kan skje ved lov, forskrift eller kunngjort forvaltningsvedtak, f.eks. et kommunestyrevedtak. Det er en forutsetning av en slik tildeling er forenlig med EØS-avtalen.

Vi har ikke vurdert om tildelingen av enerett til IRMAT er forenlig med EØS-avtalen, men viser til at det er en uenighet mellom EØS sitt overvåkingsorgan ESA og norske myndigheter om det rettslige grunnlaget for å tildele enerett for håndtering av kommunalt næringsavfall.

Samfunnsbedriftene (tidligere KS bedrift) har i en artikkel fra 2020¹⁶ pekt på denne uenigheten og anbefalt kommuner å avstå fra å tildele enerett til ESA-saken¹⁷ er avklart. Vi har i forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen spurt Samfunnsbedriftene om det foreligger en avklaring av spørsmålet, og fått dette svaret:

Vi fikk altså ikke en endelig avklaring på spørsmålet om tildeling av enerett for kommunalt næringsavfall, men det er klart at ESAs syn er at det ikke er anledning til slik tildeling. Det kan altså i dag ikke anbefales å organisere en virksomhet slik at den avhenger av tildeling av enerett for håndteringa av

¹⁴ Telemark kommunerevisjon IKS rapport 421 007 IRMAT AS II – etableringa på Brenna

¹⁵ Forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser § 2-3

¹⁶ [Tildeling av enerett - Norske myndigheter fortsatt uenige med ESA - Samfunnsbedriftene](#)

¹⁷ Den aktuelle saken gjelder en klage til ESA på tildeling av enerett til Midtre Namdal Avfallsselskap IKS

kommunalt næringsavfall. I så fall vil det være forbundet med en risiko for klage til ESA og påfølgende prosess.¹⁸

Regulering av forholdet mellom kommunene og selskapet

Etter vår vurdering har ikke kommunene fulgt opp kommunestyrevedtakene om å sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Både Midt-Telemark og Notodden kommunen har i avtale gitt IRMAT enerett til håndtering av husholdnings- og kommunalt næringsavfall. Avtalene er ikke signert. Avtalen inneholder to kapitler; avtalens bakgrunn og avtalens formål. Ut over dette er ingen ting i avtalen som regulerer hva selskapet skal utføre for kommunene til hvilken pris, ei heller andre praktiske og/eller prinsipielle forhold mellom bestiller og utfører.

Aksjeeieravtalen har reguleringer om aktiviteter og kostnadsfordeling, og administrasjonen i kommunene viser til at dette betraktes som tilfredsstillende avtaleverk for selskapets oppgaver når det gjelder husholdningsavfall. Aksjeeieravtalen er rettslig sett en avtale mellom aksjonærene, dvs. kommunene. Den regulerer derfor ikke IRMATs forpliktelser overfor kommunene (aksjonærene). Dersom kommunene har behov for å regulere hva IRMAT skal gjøre for kommunen, hva tjenesten skal koste, rutiner for fakturering m.m. med bindende virkning for IRMAT, må det gjøres i vedtektene eller i en avtale der selskapet er part, f.eks. i en oppdragsavtale mellom hver kommune/kommunene i fellesskap og selskapet. Slike avtaler kan også være et virkemiddel for å styre og måle om selskapet leverer tjenestene med høy kvalitet til lav pris, jf. selskapets formål.

Når det gjelder kommunenes næringsavfall foreligger det avtaler som regulerer hvilke tjenester selskapet skal utføre for kommunen og til hvilken pris. Avtalene inneholder ikke bestemmelser om fakturering og betaling.

Fullmakter til eierrepresentanten

Både Midt-Telemark og Notodden kommuner har eierskapsmeldinger som etter vår vurdering har avklart fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen i IRMAT. Fullmakt til å møte på generalforsamling som kommunens eierrepresentant er gitt i eierskapsmeldingene.

Kommunestyrets anledning til eierstyring

Notodden kommune hadde fram til juni 2022 ikke fulgt opp eierskapsmeldingens krav om å gi kommunestyret/formannskapet anledningen til å gi eierrepresentanten eventuelle instruksjoner og/eller signaler i forkant av generalforsamlinger eller eiermøter.

Fra juni 2022 har kommunen behandlet innkallinger til /protokoller fra generalforsamlinger i IRMAT i eierutvalget (formannskapet), i samsvar med eierskapsmeldingen fra 2021.

¹⁸ E-post fra Samfunnsbedriftene 13. februar 2023

Midt-Telemark kommune har i perioden vi har undersøkt i all hovedsak gitt formannskapet anledning til å gi eierrepresentanten innspill og føringer i forkant av generalforsamlingene i selskapet. I saken om eierskapsmeldingen for perioden 2020-2022 var det forutsatt at kommunestyret skulle få seg forelagt protokoller fra generalforsamlingene. Dette er bare delvis fulgt opp. Kun to av fire protokoller er lagt fram for kommunestyret.

Juridisk vurdering av budrunden (gjelder kun Midt-Telemark kommune)

Etter vår vurdering er kommunestyrets vedtak om en juridisk vurdering av budrunden vedr leie av Brennatomten blitt fulgt opp av tidligere felles rådmann for de to kommunene Bø og Sauherad.

3. Oppfølging i IRMAT AS

Har IRMAT fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad?

3.1. Kort om IRMAT AS

IRMAT AS (Interkommunalt Renovasjonselskap i Midt- og Aust-Telemark) ble etablert i 1998 og eies av kommunene Hjartdal, Notodden og Midt-Telemark. Generalforsamling for selskapet er ordførerne i de tre eierkommunene. Selskapet har kontorer på Goasholtmyra Miljøpark i Notodden kommune.

Styret

Styret i IRMAT har hatt denne sammensetningen i 2022:

- Helge Granlund (styreleder)
- Olav Lahus (nestleder)
- Anne Grete Evju
- Tone Margit Ø. Steinhaug
- Wilhelm Brendemo (ansattes representant)

Ansatte

Tidligere mangeårige daglig leder i selskapet sluttet våren 2019. Fram til ny daglig leder startet 1. mai 2019 fungerte en av de andre ansatte i selskapet. Den nye lederen sluttet i stillingen året etter, våren 202. Etter dette fungerte styreleder som daglig leder for selskapet i en periode. Nåværende leder startet i desember 2020.

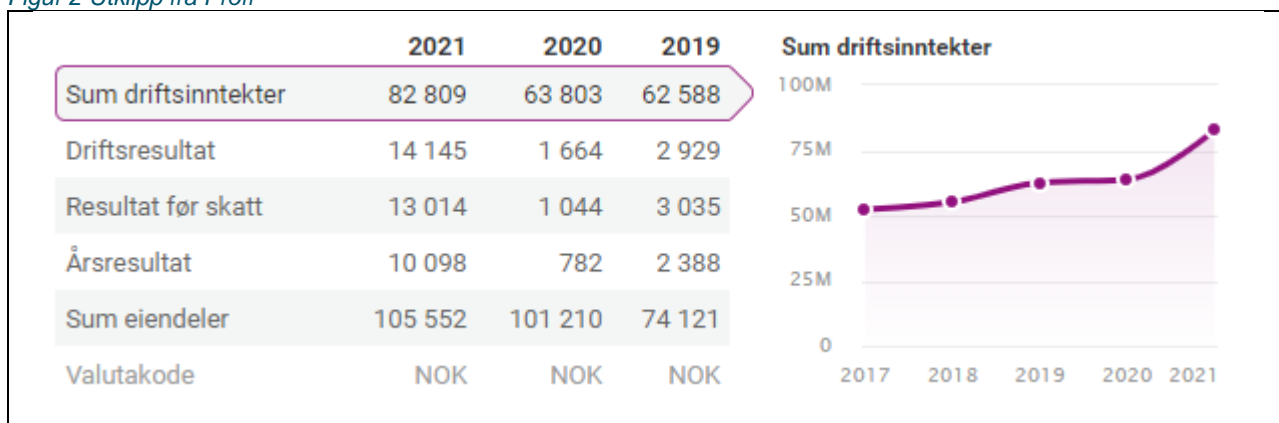
Fra og med 01.12.2019 har selskapet hatt en økonomimedarbeider i 100 prosent stilling

IRMAT har 18 årsverk inklusive sommervikarer

Økonomi

Siste godkjente regnskap er fra 2021. Det har vært slik regnskapsmessige utvikling selskapet i perioden 2019-2021:

Figur 2 Utklipp fra Proff

Kilde: Proff/Brønnøysundregisteret

Datterselskap/eierskap

IRMAT AS har datterselskapet IRMAT Ressurs AS. Det er pr mars 2023 ingen faktisk eller økonomisk aktivitet i dette selskapet.

IRMAT AS eier sammen med Grønn Vekst AS selskapet Grønn Vekst Telemark AS (GVT) med en eierandel på 50% hver. Grønn Vekst Telemark AS har i flere år bearbeidet slam til ulike jordforbedringsprodukt på området ved Goasholtmyra. Foredlingen av slammet opphørte 1. januar 2022, og området ble ryddet i løpet av 2022. Selskapet GVT opphører i løpet av våren 2023.

Vedtektsendring

I og med sammenslåingen mellom Bø og Sauherad kommuner til Midt-Telemark kommune er det gjort en endringer i vedtektene. Kommunenes eierbrøk er nå slik fordelt:

- Hjartdal kommune 7,2 %
- Midt-Telemark Kommune 40,5 %
- Notodden kommune 52,3 %

Goasholtmyra Miljøstasjon

Innsamlingen av husholdningsavfall fra abonnentene håndteres ikke av IRMAT selv, men utføres av renovatører som IRMAT har kontrakter med. I Hjartdal og Notodden utføres tjenesten av Notodden Renovasjon og Gjenvinning AS, i Midt-Telemark av Sunde Renovasjon og Gjenvinning AS.

Miljøstasjonen på Goasholtmyra tar imot husholdningsavfall, kommunalt næringsavfall og avfall fra næringsaktører. I tillegg betjener miljøstasjonen ekstra avfall fra privatkunder i Hjartdal og Notodden kommuner. Avfallet blir sortert og i all hovedsak fraktet videre, eventuelt lagt på selskapets eget deponi (kategori 2 for ordinært avfall). Kun en liten andel av avfallet legges på deponi og gjelder tunge masser som f.eks. leca, betong og gravemasser.

På Goasholtmyra tar selskapet også imot slam fra kommunenes renseanlegg og sendt videre til biogassanlegg i Sverige. Slam fra renseanleggene er å betrakte som næringsavfall for IRMAT.

Brenna Miljøstasjon

Brenna Miljøstasjon åpnet i april 2020. Stasjonen var opprinnelig kun tenkt som mottaksstasjon for privathusholdninger i Midt-Telemark kommune. I februar 2021 søkte IRMAT AS Midt-Telemark kommune om endring av gjeldende reguleringsplan for området, slik at stasjonen også kunne ta imot landbruksplast og farlig avfall fra næringskunder. Utvalget for plan, teknikk og næring vedtok i sak 43/21 en mindre reguleringsendring i tråd med søknaden. Brenna miljøstasjon tar nå imot landbruksplast og mindre mengder farlig avfall fra næringskunder, i tillegg til ekstra avfall fra husholdningene.

Særskilt klagenemd

På ekstraordinær generalforsamling 11. mars 2021 ble sak om oppnevning av særskilt klagenemd behandlet. Bakgrunnen var at det etter endring i forvaltningsloven § 28, 2. ledd skal opprettes særskilt klagenemd i selskap som har fått delegert myndighet til å fatte enkeltvedtak. Alle eierkommunen har delegert slik myndighet til IRMAT AS. Ved eventuelle klager på vedtak kan selskapet behandle disse som førsteinstans, men dersom klagen ikke blir imøtekommet skal klagen behandles av en klagenemd valgt av generalforsamlingen i selskapet.

3.2. Revisjonskriterier

De tre kommunene gjorde i sakene om forvaltningsrevisjonsrapporten *Eierskap, styring og formål* – IRMAT AS likelydende vedtak som gjaldt hva IRMAT AS skulle sørge for.

Retningslinjene H-3/14 er ikke lenger gjeldene, men selvkostforskriften (gjeldende fra 01.01. 2020), og veileder til denne, stiller samme krav håndtering av fond som H-3/14. Fra veileder til selvkostforskriften, kap. 3:

*Selvkostforskriften bygger på at det utarbeides én samlet selvkostkalkyle for kommunen for det aktuelle tjenesteområdet, uavhengig av organisering. Det vil si én selvkostkalkyle som inneholder alle gebyrinntektene og alle kostnadskomponentene fratrukket tilhørende inntekter som inngår i samlet selvkost for kommunen, årets overskudd eller underskudd, avsetning til eller bruk av selvkostfond, eventuelt framføring av underskudd. Det vil som regel være naturlig at den virksomheten som har gebyrinntektene, også er den virksomheten som har den samlede selvkostkalkylen for kommunen, enten dette er kommunekassen, et kommunalt foretak, et kommunalt oppgavefelleskap, et interkommunalt selskap (IKS) eller et aksjeselskap (AS). **Den samme enheten har også kommunens selvkostfond i sitt årsregnskap (vår utheving).** Dokumentasjonskravet i forskriften § 9 hviler på den samme enheten.*

De ulike punktene som ble vedtatt i kommunestyrene er gjengitt nedenfor, og vi bruker disse som revisjonskriterier:

IRMAT AS skal ha sørget for:

- **at kravene til utvidet egenregi er oppfylt, f.eks. ved å skille næringsvirksomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, slik at den enheten som levere varer og tjenester til kommunen kan oppfylle aktivitetskriteriet i anskaffelsesforskriften, alternativt å justere selskapets formål og å redusere næringsaktiviteten i selskapet, slik at denne aktiviteten utgjør mindre enn 20 % av selskapets totale omsetning.**
- **at offentlighetslovens krav til postjournal blir fulgt**
- **å utarbeide innkjøpsreglement som er tilpasset virksomhetens størrelse og kompleksitet**
- **å sørge for at selskapet har tiltak som kan sikre gode forretningsmessige betingelser i samsvar med selskapets formål**
- **å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med selvkostforskriften**
- **å bruke spisskompetanse i gjennomgang av selvkost, med formål om å komme fram til den mest rettferdige løsningen for abonnentene**

3.3. Oppfølging av vedtak - data

3.3.1. Krav til utvidet egenregi

Utgangspunktet for det første punktet i kommunestyrenes vedtak, var at IRMAT ikke oppfylte det såkalte omsetningskriteriet for å drive i utvidet egenregi. Kravet er at over 80 % av omsetningen må gjelde aktivitet knyttet til aktivitet for oppdragsgiveren (her kommunene).

I ettertid har kommunene valgt en annen løsning. I kapittel 3.2.1 har vi gjort greie for kommunenes vurderinger av organiseringen av IRMAT, og vedtakene om å tildele selskapet enerett til innsamling og behandling av husholdningsavfall fra innbyggerne og næringsavfall i eierkommunene. Når IRMAT nå har fått tildelt enerett fra kommunene, og ikke lenger driver i utvidet egenregi, faller det såkalte omsetningskriteriet bort. Det vi si at det ikke er begrensinger i hvor stor andel av selskapets omsetning som kan være knyttet til næringsvirksomhet.

3.3.2. Krav om postjournal

Bakgrunnen for dette kravet var at selskapet er underlagt lov om offentlighet, men ikke oppfylte lovens krav til offentlig postliste.

Vi har fått opplyst at selskapet tok i bruk arkiv- og journalsystemet Documaster i september 2019. Systemet er brukt av en rekke større virksomheter og kommuner i Norge; eksempelvis Lånekassen, Vinmonopolet, Widerøe og Asker kommune.

Selskapet har utarbeidet en prosedyre for journalføring av inngående og utgående korrespondanse:

Figur 3 Prosedyre for Documaster post journal

PROSEDYRER/INSTRUKSER	Dato: Godkjent:
Før: Documaster post journal	
Utarbeidet av: Liv Inger B Strøm	
Dato: 14.10.2019	
Nr: 1.24 Sist oppdatert:	

TEMA	DOCUMASTER POST- OG JOURNALARKIV
HENSIKT	Journalføre all inngående og utgående post Det er tre kriterier som må være oppfylte for at et dokument skal være journalføringspliktig: <ol style="list-style-type: none"> 1. Det må være et saksdokument for IRMAT. 2. Dokumentet må enten ha kommet inn til eller blitt sendt ut fra IRMAT. 3. Dokumentet må både være gjenstand for saksbehandling og ha verdi som dokumentasjon.
OMFANG	Journalføring av saksdokumenter som gjør det mulig å identifisere hvert dokument
ANSVAR	IK- systemansvarlig
BESKRIVELSE	<p>Ansatte som har ansvar for saksbehandling, skal journalføre dokumenter i Documaster.</p> <p>Logg inn https://irmat.documaster.no</p> <p>Benytt Documaster Office Add-in, melding som er låst til all utgående e-post. Her velger du Eksisterende sak eller Opprett ny sak. Søk først under fanen Eksisterende sak. Benytt søkeord fra tittel i dokumentet. Velg riktig saksmappe ut fra søkeresultatet som kommer opp. Dersom det ikke er opprettet saksmappe opprettes ny sak. Velg fanen Opprett ny sak.</p> <p>Alle stjernemerke rubrikker må fylles ut.</p> <p>Sakstittel/Offentlig sakstittel: må inneholde tittel på dokumentet. Det er viktig å velge ord som gjenkjennes ved søkefunksjon.</p> <p>Skjerming: velges ved behov</p> <p>Arkivdel: velg gjeldende arkivdel</p> <p>Administrativ enhet: velg ADM</p> <p>Klassifisering: Velg mappe fra Klassifisering og finn riktig mappe.</p> <p>Type: her velges type dokument</p> <p>Lagre</p>
AVVIK	Føres i henhold til prosedyre Nr 1.1 Avvik og korrigerende tiltak
REFERANSER	Arkivforskriften Offentlighetsloven
VEDLEGG	Liste klassifikasjonssystem

Ifølge offentlighetsloven skal det være mulig for publikum å få se en oversikt over hva som har blitt sendt til og fra selskapet, en såkalt postliste. Postlisten skal vise en del grunnleggende informasjon om de aktuelle dokumentene som er sendt eller mottatt i en gitt periode. Her er et eksempel på et dokument i postlisten på en gitt dato:

Figur 4 Skjermdump fra postliste

Sakstittel: Årsregnskap 2019 for Grønn Vekst Telemark
Journalpost skjermet: Unntak for opplysninger om forretningshemmeligheter med mer Offl. § 13, jf fvl. § 13, 1.ledd nr 2
Journalposttittel: signert årsregnskap for GVT 2019
Doktype: Utgående dokument
Doknr: 2020/154-1 (2020/461)
Journaldato: 22/03/2020
Dokumentdato: 22/03/2020
Saksansvarlig: Hege Lønning
Avsender/mottaker: ADM; Sveinung Folkvord

Publikum skal også kunne be om innsyn i de enkelte dokument, med forbehold om eventuelle unntaksbestemmelser i offentlighetsloven. Dersom dokumenter skjermes for innsyn, skal hjemmelen for dette komme klart fram i postlisten.

Vi har i en stikkprøvekontroll bedt om å få tilsendt postlister for følgende tre uker:

- Uke 12 i 2020
- Uke 39 i 2021
- Uke 41 i 2022

Vi fikk tilsendt postlister for de tre periodene, med til sammen 53 journalposter. I postlistene vi fikk var enkelte av dokumentene unntatt offentlighet. For disse dokumentene var hjemmelen for skjerming i offentlighetsloven oppgitt.

Vi har ikke undersøkt selskapets praktisering av innsynsreglene.

3.3.3. Innkjøpsreglement

Ifølge kommunestyrevedtakene skulle selskapet utarbeide innkjøpsreglement som er tilpasset virksomhetens størrelse og kompleksitet.

Fra selskapet har vi fått tilsendt prosedyre for innkjøp av varer og tjenester. Prosedyren er opprinnelig fra 2007, og er sist oppdatert i oktober 2019.

Figur 5 Prosedyre for innkjøp av vare og tjenester

PROSEDYRER/INSTRUKSER	Dato:
For: Innkjøp av varer og tjenester	Godkjent:
Utarbeidet av: Liv Inger B Strøm	
Dato: 26.08.07	
Nr: 1.2	
Sist oppdatert: 03.10.2019	

TEMA	Innkjøp
HENSIKT	Sikre at innkjøp av varer og tjenester foregår i henhold til lov om offentlige anskaffelser (LOÅ og FOA)
OMFANG	Virksomhetsområde for IRMAT AS. Prosedyren gjelder for alle typer innkjøp av varer og tjenester, herunder konsulenttjenester.
ANSVAR	Ik-systemansvarlig
BESKRIVELSE	<p>Alle innkjøp skal så langt mulig baseres på reell konkurranse blant kvalifiserte leverandører. Konkurransen skal gjennomføres på en måte som står i forhold til innkjøpet. Forutsigbarhet, gjennomsiktighet og etterprøvbarhet skal legges til grunn i alle ledd i innkjøpsprosessen.</p> <p>Innkjøp av varer og tjenester er underlagt daglig leder.</p> <p>Ifølge instruks for daglig leder datert 25.04.02 har daglig leder fullmakt til å kjøpe inn for inntil kr. 500 000 forutsatt at det ikke er av stor betydning eller av uvanlig art. Innkjøp som er av stor betydning eller uvanlig art skal styrebehandles.</p> <p>Alle innkjøp skal ha sitt grunnlag i vedtatt budsjett.</p> <p>Innkjøp mellom kr 30 000 - 100 000 P Det skal innhentes pristilbud fra flere leverandører om mulig.</p> <p>Innkjøp kr 100 000 -1,3 mill. – FOA del I Ved anskaffelser i denne priskategori må det vurderes om det er hensiktsmessig å kunngjøre anskaffelsen. Det skal føres anskaffelsesprotokoll ved alle innkjøp over 100 000 kr Det skal som minimum innhentes priser hos flere leverandører. Tre leverandører er ønskelig om det er mulig. Det skal føres anskaffelsesprotokoll ved alle tilbudsforespørsler uten kunngjort konkurranse. Ved anskaffelser over 500 000 skal oppdragsgiver kreve at den valgte leverandør leverer skatteattest for mva og generell skatteattest. Dette er et krav for bygg og anleggsanskaffelser etter § 8.3 i anskaffelsesforskriften. IRMAT gjør dette til en standard for alle kontrakter over kr 500 000.</p> <p>Nasjonalt terskelverdier 1,3 – 2 mill kroner – FOA del II Gjelder for innkjøp over kr 1,3 mill. I slike tilfeller skal det benyttes åpen tilbudskonkurranse eller begrenset(prekvalifisering) tilbudskonkurranse. Publiseringer og levering av tilbud skal skje gjennom godkjent konkurransegjennomføringsverktøy. Det skal føres anskaffelsesprotokoll.</p> <p>Innkjøp over 2 mill EØS- terskelverdi (for bygg og anleggskontrakter 51 mill.) FOA del III Innkjøp over EØS terskel skal publiseres og mottas via godkjent konkurransegjennomføringsverktøy. Det skal ESPD egenerklæringsskjema Konkurransereformer som kan benyttes er åpen eller begrenset anbudskonkurranse (prekvalifisering), konkurransepreget dialog, konkurranse med forhandling eller innovasjonspartnerskap. For nærmere beskrivelse av konkurranseformene over</p>

	<p>EØS-terskel se forskrift om offentlige anskaffelser §13.2. Det skal føres protokoll og konkurranseresultatet skal kunngjøres på DOFFIN/TED.</p> <p>Generelle krav til alle anskaffelser Under planlegging av det enkelte innkjøp skal det tas hensyn til livssyklus-kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av innkjøpet. Miljø- og kvalitetshensyn skal vektlegges og miljømerkede varer skal i størst mulig utstrekning velges. Ved anskaffelse av tjenester skal kreves et godt og velfungerende system for å ivareta internkontroll og kvalitetssikring ved tjenestekjøpet. Dokumentasjon skal kreves. Det skal også ved anskaffelser av tjenester kreve norske lønns- og arbeidsvilkår for alle oppdrag.</p> <p>Leverandører av maskiner kan stille krav om bruk av egne produkter i henhold til serviceavtaler og garantier.</p> <p>Miljø- og kvalitetskontroll skal fremgå som et eget punkt ved inngåelser av nye avtaler og kontrakter.</p> <p>Ved innkjøp av nye typer kjemikalier skal det gjøres en substitusjonsvurdering før bestilling.</p> <p>Alle kunder skal benytte fakturaadresse 10413@efakturamottak.no eller faktura i EHF.</p>
AVVIK	Føres i henhold til prosedyre 1
REFERANSER	Lov om offentlige anskaffelser Forskrift om offentlige anskaffelser Veiledning til FOA ISO 14001:2015 ISO 9001:2015 Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter Internkontrollforskriften Produktkontrollloven § 3a Vedtak SM 7-2019
VEDLEGG	Inngåtte avtaler og kontrakter EcoOnline Instruks Daglig leder Anskaffelsesprotokoll Informasjonsbrev om fakturaadresse

Grunnleggende krav i lov om anskaffelser (konkurransen, forutsigbarhet, gjennomsiktighet og etterprøvnbarhet) gjelder for alle innkjøp i regi av selskapet. For anskaffelser over kr 100 000 skal det føres protokoll.

I prosedyren vi fikk tilsendt var det vist til terskelverdier som ikke var oppdaterte. EØS-terskelverdiene justeres annet hvert år av Europakommisjonen som følge av endringer i valutakursene. Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte i mars 2022 justerte EØS-terskelverdier

i Norge for perioden 2022-2024. For vare- og tjenesteanskaffelser etter anskaffelsesforskriften del I er gjeldende terskelverdi 1,3 millioner kroner og etter anskaffelsesforskriften del II 2,2 millioner kroner. For bygge og anleggskontrakter er gjeldende terskelverdi 53 millioner kroner. I høringssvaret til rapporten fra selskapet blir det opplyst at terskelverdiene nå er oppdaterte.

Prosedyren inneholder generelle krav om å ivareta samfunnsansvar (miljø og lønns- og arbeidsvilkår), men ikke eksplisitte rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved anskaffelser, dersom det er risiko for brudd på slike rettigheter.

Leder i IRMAT viser til at tilbydere må fylle ut det europeiske egenerklæringskjemaet (ESPD) ved anskaffelser med verdi over 1,3 millioner kroner. Dette er et midlertidig bevis for at leverandøren oppfyller kvalifikasjonskravene og eventuelle utvelgelseskriterier. Skjemaet omhandler temaer som skattemessige forhold, korrupsjon, menneskerettigheter, barnearbeid m.m.

I forbindelse med anskaffelser med verdi over 1,3 millioner kroner benyttes den nasjonale kunngjøringsdatabasen for offentlige anskaffelser Doffin. Elektronisk kommunikasjonsverktøy som benyttes er Mercell og KGV Light.

Om leders fullmakt til å gjøre innkjøp for beløp opp til kr 500 000, er det vist til instruks for daglig leder. Instruksen er fra 2002.

3.3.4. Tiltak som kan sikre gode forretningsmessige betingelser

Dette punktet refererer til vurderingen av en konkret hendelse; inngåelsen av leieavtalen for bruk av Brennatomtten til gjenvinningsanlegg for innbyggerne i Midt-Telemark kommune. I rapport *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS* pekte vi på uheldige sider i prosessen rundt anskaffelsen av leieavtalen:

- Manglende tiltak for å få oversikt over leiemarkedet, f.eks. gjennom bruk av megler, annonsering o.l.
- Manglende juridiske avklaringer om hvor bundet IRMAT var av en tidligere inngått intensjonsavtale
- Uheldig samspill med utleier i forbindelse med sluttforhandlinger om leieavtalen

Vi har i forbindelse med denne revisjonen ikke undersøkt konkrete prosesser og/eller avtaler om kjøp eller salg av varere/tjenester som selskapet har vært involvert i. Vi har spurt om hvilke generelle tiltak selskapet har for å sikre gode forretningsmessige betingelser i sine anskaffelser.

Styreleder i IRMAT peker på at det i vedtektene er gitt rammer for hvor store investeringer leder og styret kan gjøre. Videre er retningslinjer for anskaffelser/innkjøp utarbeidet og gjennomgått.

IRMAT konkurranseutsetter alle innkjøp i henhold til terskelverdier for offentlig virksomhet og offentlig eide selskaper. Selskapet bruker ifølge styreleder regelmessig konsulenter og juridisk

bistand på alle større og/eller kompliserte anskaffelser. Dette gjøres på alle anskaffelser med verdi over 1,3 millioner kroner.

Videre får vi opplyst at administrasjonen regelmessig rapporter til styret om kontrakter som er på vei til å gå ut, samt nye kontrakter som skal inngås.

Styreleder mener at ansatte i selskapet har god kompetanse og viser bl.a. til at det er ansatt økonomisjef i hel fast stilling.

3.3.5. Fond

Kommunestyrene vedtok i 2018 at IRMAT skulle sørge for å sikre at håndteringen av fond var i samsvar med (den gang gjeldende) *Retningslinjer for beregning av betalingstjenester H3/14*.

I ettertid er Retningslinjer for beregning av betalingstjenester H3/14 erstattet av forskrift om beregning av selvkost. Forskriften stiller samme krav til håndtering av fond/fremførbart underskudd. Ifølge veileder til selvkostforskriften skal den som har gebyrinntektene som hovedregel ha selvkostfondet.¹⁹ IRMATs eierkommuner har gebyrinntektene, og de har alle egne selvkostfond.

I note til regnskapet for IRMAT for 2021 ser vi at selskapet fremdeles opererer med fond som strekker seg over to år før midlene tilbakeføres til eierkommunene.

Figur 6 Utklipp fra IRMAT AS regnskap for 2021

Noter til regnskapet for 2021		
Note 6 - Selvkostregnskap, utjevningfond selvkost		
<i>Selvkostregnskap for husholdningsrenovasjon</i>	2021	2020
Inntekter	57 301 187	53 116 536
Direkte driftskostnader ekskl. avskrivninger	-43 110 925	-40 345 847
Avskrivning varige driftsmidler kalkulatoriske	-7 528 051	-4 942 832
Kalkulatorisk netto renter	-1 216 197	-791 796
Andre inntekter/kostnader	-708 745	87 677
Årets selvkostresultat	4 737 269	7 123 738
Akkumulert selvkostnetto fremført fra forrige år	4 264 737	-2 848 804
Kalkulert renteinntekt/kostnad selvkostfond	129 749	-9 672
Selvkostnetto fremført til neste år (+ gjeld, - fordring)	9 131 755	4 265 262

¹⁹ Veileder til selvkostforskriften, H-2465, s. 7

Leder i IRMAT bekrefter at selskapet ikke har endret praksisen med tilbakebetaling av overskudd i selvkostregnskapet først etter to år (alternativt kreve inn penger fra kommunene ved underskudd). Han sier at de ikke betrakter midlene som blir stående i selskapet som fond.

På spørsmål om hvorfor et eventuelt overskudd ikke blir tilbakeført til kommunene første året etter at det har oppstått, sier leder i IRMAT at dette vil gi svingninger i renovasjonsgebyrene ut til abonnentene. Ved uforutsette svingninger i kostnadsgrunnlaget hos IRMAT vil en avregning hvert år gjøre at kommunene får en mulig stor ekstraregning eller kreditnota midt i regnskapsåret. Da vil gebyret til abonnentene kunne svinge mye, og det har selskapet oppfattet at eierkommunene ønsker å unngå. Han sier videre at dersom styret signaliserer endring i praksis, vil det ikke være noe problem for IRMAT å følge opp dette.

Leder i IRMAT sier også at en løsning der selskapet overtar kundeansvaret og fakturereringen, og dermed også selvkostfondet, har vært drøftet med kommunene på administrativt nivå. Videre at dette er IRMATs foretrukne løsning, men at det ikke har kommet til noen konklusjon.

3.3.6. Spisskompetanse for å få en rettferdig fordeling av kostnader

Ifølge forurensingsloven er det kommunen som skal sørge for innsamling av husholdningsavfallet fra innbyggerne. Videre er prinsippet at forurenser skal betale, men betaling skal skje til selvkost. Reglene for hvordan selvkosten skal beregnes er gitt i selvkostforskriften, og utdypet i veileder til denne. Miljødirektoratet har veileder for beregning av kommunale avfallsgebyr.²⁰

Siden IRMAT driver både med håndtering av husholdningsavfall og næringsavfall skal det skilles mellom kostnader og inntekter som gjelder husholdningsavfall, og kostnader og inntekter knyttet til næringsaktiviteten. I tillegg skiller IRMAT ut kostnader og inntekter forbundet med håndteringen av det kommunale næringsavfallet. Kostnader og inntekter fordeles fortløpende på de ulike avdelingene. Enkelte kostnader/inntekter er direkte knyttet til en avdeling, og blir «fordelt» direkte på den avdelingen. Alle kontoer har relevante fordelingsnøkler i regnskapsprogrammet (Visma Business) der fordelingen skjer automatisk. Det er mulig å overstyre dette dersom standardfordelingen ikke stemmer for ett eller flere enkeltbilag.

I arbeidet med selvkostberegningen bruker IRMAT programvaren *Momentum Selvkost Renovasjon* og får konsulenttenester fra Momentum Solutions.²¹ Programvaren brukes både til budsjettering av selvkosttjenestene, og til å lage en etterkalkyle (regnskapet). Momentum Solutions og programvaren *Momentum Selvkost Renovasjon* brukes av en rekke avfallsselskap i Norge.

Gjennom årlig budsjettering beregnes den totale netto kostnaden selskapet vil ha med å håndtere husholdningsavfallet fra eierkommunene kommende år. Denne kostnaden danner grunnlaget for faktureringen til eierkommunene. Selskapet får informasjon fra kommunene om antallet

²⁰ [Beregne kommunale avfallsgebyrer - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no)

²¹ Momentum Solutions (tidligere Envidan Momentum) er et norsk firma som tilbyr programvare, rådgiving, kurs, utredning og analyser innen alle betalingstjenester som er regulert av selvkostforskriften. Over 300 kommuner og renovasjonselskap kjøper tjenester fra selskapet.

abonnenter (husstander og fritidsboliger) som skal omfattes av renovasjonstjenesten. Tallet på abonnenter er basert på informasjon som ligger i databaseprogrammet KOMTEK.²² Den samlede budsjetterte inntekten fra kommunene blir så delt på det totale antall abonnenter i kommunene. Dette gir en enhetspris pr. abonnent. For å finne hvor mye den enkelte kommune skal betale til selskapet, multipliseres enhetsprisene med den enkelte kommunes antall abonnenter.

I forbindelse med regnskapsavslutning på våren foretas en tilsvarende gjennomgang som ved budsjettering. I etterkalkylen blir vurderinger og fordelingsnøkler som ble lagt til grunn i budsjettet gjennomgått og eventuelt korrigert. Eventuelt overskudd/underskudd skal håndteres etter egne regler (se kap. 3.3.5). Vi har deltatt på møtet der selskapet foretok etterkalkylen for regnskapsåret 2022.

I Miljødirektoratets veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr finner vi følgende om fordeling av kostnader i selskap som utfører renovasjonstjenester for flere kommuner:²³

Nettokostnadene skal fordeles per kommune etter bruk av tjenesten til IKS-et og ikke basert på eierbrøk. For eksempel skal investeringer som gjøres av et IKS som kommer kun innbyggerne i en eller noen kommune/-r til gode, dekkes over avfallsgebyret til den/disse kommunen/-e. Det er ikke anledning til å dekke disse investeringene over avfallsgebyret til de kommunene i IKS-et som ikke drar nytte av investeringen.

I vår rapport fra 2018 viste vi til at IRMAT opererte med en lik enhetspris pr abonnent for alle eierkommunene. Dette ble begrunnet dette med at lik enhetspris var i tråd med aksjeeieravtalens formulering om *likhet i servicegrad og renovasjonsavgiften kommunene imellom*. Vår vurdering den gang var at forutsetningen om likt tjenestetilbud/servicenivå var oppfylt, men at selskapet ikke kunne godtgjøre at det var like kostnader for å levere tjenestene til de ulike kommunen. Vi pekte eksempelvis på at kostnadsnivået kunne bli forskjellig i eierkommunene i forbindelse med utbyggingen på Brenna:²⁴

Dersom denne stasjonen primært er et tilbud til innbyggerne i kommunene Bø og Sauherad, skal kostnadene ved etablering og framtidig drift belastes abonnentene i Bø og Sauherad. Tilsvarende vil innbyggerne i Hjørdal og Notodden måtte dekke kostnadene for driften og eventuelle oppgraderinger av gjenvinningsstasjonen på Goasholtmyra.

Vi får opplyst fra IRMAT at det pr i dag ikke tas hensyn til eventuelle forskjeller i investeringer og drift knyttet til miljøstasjonene ved beregning av hva de ulike kommunene skal betale for

²² KOMTEK er et fagsystem som kommunene bruker for å sette opp grunnlag for fakturering av eiendomsgebyr.

²³ [Organisering av avfallstjenester - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/organisering-av-avfallstjenester)

²⁴ *Eierskap, styring og formål – IRMAT AS (s 61)*

tjenestene. Selskapet viser til tidligere gjeldende *Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester H-3/14*.²⁵

Det er også anledning til å se investeringer som gjøres på ulike tidspunkt i sammenheng. Dersom det er lagt en investeringsplan som samlet vil komme samtlige kommuner tilnærmedesvis likt til gode, kan det være rimelig å utligne de samlede kapitalkostnadene på samtlige kommuner. Dette vil også gjelde om den første delen av investeringen bare kommer enkelte kommuner til nytte, såfremt de øvrige kommunene får tilsvarende nytte av investeringer som gjøres på et senere tidspunkt. Det avgjørende for kostnadsfordelingen mellom eierkommunene er at fordelingen ikke framstår som at enkelte kommuner over tid blir subsidiert på bekostning av de øvrige.

Leder i IRMAT opplyser at selskapet hele tiden har hatt en langsiktig plan om å etablere egne gjenvinningsstasjoner i alle eierkommunene. Notoddens og Hjartdals innbyggere har hatt Goasholtmyra. For innbyggerne i Midt-Telemark kommune er miljøstasjonen på Brenna nå etablert. Arbeidet med å vurdere egen gjenvinningsstasjon i Hjartdal er så smått i gang. På sikt vil dermed alle kommunen har egne miljøstasjoner.

Videre sier leder i IRMAT at når abonnentene i Notodden og Hjartdal nå betaler for Brenna miljøstasjon er det bare en fortsettelse av at abonnentene i Bø og Sauherad (nå Midt-Telemark) tidligere har betalt for (og hatt tilgang til) gjenvinningsstasjonen på Goasholtmyra/Ryntveit. Det er også slik at alle abonnenter kan levere til den gjenvinningsstasjon de selv måtte ønske, og kundetid som gir 6 «gratis» besøke er ikke begrenset til en bestemt stasjonen. De to stasjonene har også langdag på forskjellige ukedager, slik at det er tilbud om langåpent for alle abonnenter to dager i uken.

Etter hvert vil anlegget på Goasholtmyra være ferdig avskrevet. Da vil abonnentene i Notodden "betale tilbake" til abonnentene i de to andre kommunene ved å fortsette å betale for miljøstasjonene i Midt-Telemark og Hjartdal. Leder i IRMAT sier dette på lang sikt gir utjevning, og at det er en type utjevning selvkostveilederen åpner for.

Gebyrfastsetting i kommunene

Det er den enkelte kommune som fastsetter gebyret som abonnenten skal betale. Gebyret er basert på kostnaden IRMAT har for å samle inn og håndtere avfallet, pluss kostnaden kommunen selv har i forbindelse med gebyrinnkrevningen. Dersom kommunene har selvkostfond eller fremførbare underskudd kan dette også påvirke gebyrsatsene ut til abonnentene.

Tabell 2 Kommunenes gebyrsatser for renovasjon for bolig og fritidsbolig for 2023

Kommune	Bolig	Fritidsbolig
---------	-------	--------------

²⁵ H-3/14 er erstattet av forskrift om beregning for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften)

Hjartdal	Kr 5 235	Kr 2 515
Midt-Telemark	Kr 4 857	Kr 2 429
Notodden	Kr 4 504	Kr 2 253

3.4. Revisors vurdering - selskapet

Krav ved utvidet egenregi

I og med at kommunene har valgt en løsning med å gi IRMAT enerett til å håndtere avfall fra husholdningene og kommunalt næringsavfall har omsetningskravet ved egenregi falt bort.

Krav til postjournal

Etter vår vurdering har selskapet oppfylt offentlighetslovens krav om postjournal.

IRMAT bruker et anerkjent elektronisk journal- og arkivsystem, og det er utarbeidet prosedyre for bruk av systemet. Systemet gir mulighet for å produsere postliste som inneholder nødvendig informasjon dersom det blir etterspurt.

Innkjøpsreglement

IRMAT har etter vår vurdering bare delvis fulgt opp vedtakspunktet om innkjøpsreglementet.

Ifølge innkjøpsreglementet er det krav om konkurranse for alle anskaffelser, og forutsigbarhet, gjennomsiktighet og etterprøvbarehet skal ligge til grunn. Dette er i tråd med anskaffelsesregelverket.

Videre skal det ifølge innkjøpsreglementet føres protokoll for alle innkjøp med en verdi på over kr 100 000. Med kravet om protokoll ivaretar selskapet den generelle dokumentasjonsplikten etter anskaffelsesforskriften § 7-1. Det er verdt å merke seg at protokollplikten etter anskaffelsesforskriftens del II (§ 10-5) og III (§ 25-5) er mer omfattende enn etter del I. For del II og III listes det opp konkrete opplysninger som protokollen skal inneholde.

Terskelverdiene i innkjøpsreglementet var ikke oppdaterte på undersøkelsestidspunktet. Det er terskelverdiene som bestemmer hvilken anskaffelsesprosedyre som skal brukes. Dersom terskelverdiene ikke er riktige, kan det være risiko for at man bruker feil anskaffelsesprosedyre. I sitt hørings svar opplyser selskapet at terskelverdiene nå er oppdaterte.

Innkjøpsprosedyren omhandler ikke rutiner for å sikre menneskerettigheter. I § 5 i lov om offentlige anskaffelser er det bl.a. krav om at oppdragsgiver skal ha:

... egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter.

Det kan være hensiktsmessig å vise til hvilke tjeneste- og produktkategorier som kan innebære slik risiko, og hvilke krav som i så fall skal stilles.

Prosedyren inneholder heller ikke konkretisering av hvordan forskrift om lønns- og arbeidsvilkår § 5 skal følges opp. Ifølge forskriften skal oppdragsgiver stille krav til lønns- og arbeidsvilkår for alle ansatte som medvirker til å oppfylle kontrakten. Det skal videre stilles krav om at leverandør på forespørsel må kunne dokumentere at krav til lønns- og arbeidsvilkår som nevnt i forskriften er oppfylt. Oppdragsgiver skal forbeholde seg retten til å gjennomføre nødvendige sanksjoner hvis disse kravene ikke etterkommes, § 6. Oppdragsgiver skal videre føre kontroll med at leverandører overholder både kravet om lærlinger og kravene til lønns- og arbeidsvilkår, jf. lærlingeforskriften § 9 og forskrift om lønns- og arbeidsvilkår § 7.

Det henvises i prosedyren til leders instruks fra 2002. Vi har ikke sett instruksene, men det kan være hensiktsmessig å vurdere om en så gammel instruks fortsatt er i tråd med krav/forventninger og praksis.

Tiltak som kan sikre gode forretningsmessige betingelser

Vedtaket om å sikre gode forretningsmessige betingelser hadde sin bakgrunn noen uheldige forhold i en konkret anskaffelse, leieavtalen for bruk av Brennatomten til miljøstasjon.

Vi har ikke undersøkt konkrete avtaler om kjøp og salg av varer og/eller tjenester som selskapet har inngått, og har derfor ikke grunnlag for si noe konkret om de forretningsmessige betingelsene for disse.

Etter vår vurdering har IRMAT generelle tiltak som er egnet til å sikre gode forretningsmessige betingelser.

Fond

IRMAT har ikke fulgt opp kommunestyrenes vedtak om at selskapet skal sørge for å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med regelverket.²⁶

Vi pekte i vår rapport fra 2018 på at en løsning være at selskapet tilpasser sin regnskapsavslutning til kommunenes regnskapsavslutning. Da vil hver kommunes andel av overskudd/underskudd i selskapet føres direkte på kontoen for innsamling av husholdningsavfall i kommunene, og kommunene får riktig selvkostberegning hvert år. Kommunene har anledning til å regulere dette gjennom en avtale med selskapet, men vi ser at det vil være store praktiske utfordringer ved en slik løsning.

Et annet alternativ er å overføre overskuddet (alternativt fremførbart underskudd) tilbake til kommunene året etter det har oppstått. I så fall vil etterslepet kun være på ett år og ikke to, som

²⁶ I 2018 gjaldt retningslinjer for beregning av betalingstjenester H3/14, som fra 2020 er erstattet av selvkostforskriften

det har vært fram til nå. Dette er en praksis vi finner i andre tilsvarende selskaper som f.eks. Renovest IKS (renovasjon) og Vest-Telemark brannvern IKS (feiertjenester).

En tilbakebetaling av overskudd eller inndekning av underskudd året etter avlagt regnskap vil slik vi ser det ikke direkte påvirke nivået på abonnentenes gebyr for avfallshåndteringen. Kommunenes selvkostfond (eventuelt fremførbare underskudd) vil «bufre» opp for overskudd/underskudd i selskapet. Reguleringen av gebyrene ut til abonnentene kan skje over en periode på fem år, slik at en unngår store svingninger i gebyrene over kort tid.

Et tredje alternativ er at IRMAT overtar hele gebyrberegning og utfakturering til abonnentene. I så fall vil det være naturlig at håndteringen av selvkostfond skjer i selskapet.

Spisskompetanse for å få en rettferdig fordeling av kostnader

Vårt utgangspunkt er at en med *rettferdig løsning for abonnentene* mener en selvkostberegning i tråd med regelverket for beregning av selvkost.

Etter vår vurdering bruker IRMAT egnet verktøy og spisskompetanse for å skille mellom kostnader /inntekter som gjelder næringsavfallet og husholdningsavfallet. Det skjer ved at selskapets inntekter og kostnader fortløpende blir fordelt på de ulike avdelingsregnskapene. Relevante fordelingsnøkler og/eller konkrete vurderinger av inntekst/kostnadsfordeling blir benyttet. Vi mener metodikken for å fastslå det samlede grunnlaget (netto kostnad) for fakturering fra eierkommunene er i tråd med regelverket.

Netto kostnad for håndteringen av husholdningsavfallet i IRMAT blir belastet eierkommunene med en lik enhetspris multiplisert med antall enheter i kommunene.

Miljødirektoratets veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr sier at selv om avfallshåndteringen er organiserte i interkommunale selskap skal investeringer som kommer innbyggerne i en eller noen kommune/-r til gode, dekkes over avfallsgebyret til den/disse kommunen/-e. Det er ifølge Miljødirektoratet ikke anledning til å dekke disse investeringene over avfallsgebyret til de kommunene i selskapet som ikke drar nytte av investeringen.

Etter en henvendelse til Miljødirektoratet om en nærmere presisering av veilederen fikk vi dette svaret:²⁷

Dersom det er slik at bare en kommune drar nytte av investeringen ifm. den nye gjenvinningsstasjonen, skal denne kommunen dekke kostnadene. Altså om det kun er innbyggerne i den aktuelle kommunen som har tilgang til stasjonen, eller om det for eksempel på grunn av avstand er unaturlig for innbyggerne i de to

²⁷ E-post fra Miljødirektoratet 6. mars 2023

andre kommunene å benytte stasjonen, så skal kun kommunen der gjenvinningsstasjonen ligger dekke kostnadene.

Dersom kommunen som nå har fått en ny gjenvinningsstasjon har dekket kostnader for det tilsvarende anlegget de to andre kommunene har hatt i en årrekke, uten at de selv har hatt tilsvarende kostnader til sitt anlegg, kan det også stilles spørsmål ved om det har vært riktig.

Om det derimot er slik at alle innbyggerne har lik rett og lik mulighet til å benytte de ulike gjenvinningsstasjonene uavhengig av hvilken kommune de tilhører, så kan det være riktig at kostnadene fordeles likt på de tre kommunene.

Vår vurdering er, som sist vi reviderte selskapet, at forutsetningen om likt tjenestetilbud/servicenivå i all hovedsak er oppfylt, men at selskapet ikke dokumenterer kostnadsbildet knyttet til den enkelte eierkommune. Og særlig vil investeringen på Brenna muligens utgjøre en forskjell.

Dersom selskapet har en investeringsplan som de på sikt mener vil gi et likt kostnadsbilde i alle eierkommunene, bør planen være konkret med dokumentasjon av forventede investeringskostnader. Det kan f.eks. være slik at kostnaden som følge av en investering kan være forskjellig fra kommune til kommune, avhengig av hvor dyr løsning som velges. Vi mener også at investeringene bør ligge innenfor et rimelig tidsintervall.

4. Konklusjoner og anbefalinger

4.1. Konklusjoner

Kommunene har i hovedsak fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad.

Kommunene har fulgt opp kommunestyrenes vedtak om å vurdere organiseringen i selskapet.

Både Midt-Telemark og Notodden kommuner gjennom sine eierskapsmeldinger avklart fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen i IRMAT. Det er i tråd med kommunestyrevedtakene.

Kommunene har ikke fulgt opp vedtakene om å sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Notodden kommune har fra 2022 fulgt opp vedtaket om at formannskap/kommunestyret skal gis anledning til å gi eventuelle instruksjer og/eller signaler til eierrepresentanten i forkant av generalforsamlinger i selskapet.

Kommunene Bø og Sauherad har fulgt opp punktene om en gjennomgang/juridisk vurdering av forhold rundt anskaffelsen av leieavtalen på Brenna-tomten.

IRMAT har delvis fulgt opp vedtakene i kommunestyresakene 73/18 i Bø, 65/18 i Notodden og 65/18 i Sauherad.

Eierkommunene har tildelt IRMAT enerett til å samle inn og håndtere husholdningsavfall. Med dette er kravet om å skille næringsvirksomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, eller justere selskapets formål og redusere næringsaktiviteten i selskapet, ikke lenger relevant.

Selskapet har oppfylt offentlighetslovens krav til postjournal. Dette er i tråd med kommunestyrenes vedtak.

Selskapet har innkjøpsreglement, men etter vår vurdering er det enkelte mangler i reglementet. Selskapet bør sikre at reglementet oppdateres, og at det utvikles for å imøtekomme krav om samfunnsansvar i anskaffelser.

Etter vår vurdering har selskapet tiltak for å sikre gode forretningsmessige betingelser.

Selskapet har ikke endret praksis med å beholde overskudd (eventuelt fremførbart underskudd) lenger enn forutsatt i selvkostforskriften. Etter vår vurdering er ikke kommunestyrenes vedtak fulgt opp på dette punktet.

Selskapet bruker egnet verktøy og spisskompetanse for å skille inntekter og utgifter som gjelder henholdsvis næringsavfall og husholdningsavfall. På den måten finner selskapet riktig total netto kostnad for å håndtere husholdningsavfallet. Det er denne totale netto kostnaden som faktureres eierkommunene. Netto kostnad for selskapet fordeles i dag med like satser pr abonnent i eierkommunene. En forutsetning for å gjøre dette er at det er likt kostnadsnivå for å utføre tjenestene i alle kommunene. Etter vår vurdering er ikke denne forutsetningen godt nok dokumentert.

4.2. Anbefalinger

Vi anbefaler kommunene å

- følge opp kommunestyrenes vedtak om å sørge for en klarere regulering av forholdet mellom kommunen(e) som bestiller(e) og selskapet som utfører.

Vi anbefaler IRMAT å

- oppdatere og utvikle selskapets prosedyre for innkjøp av varer og tjenester.
- følge opp kommunestyrenes vedtak om å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med selvkostforskriften.
- dokumentere grunnlaget for praksisen med en lik fordeling av kostnadene i eierkommunene.

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)

Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskap (aksjeloven)

Forskrift 8. februar 2008 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)

Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Forskrift 11. desember 2019 nr. 1731 om beregning av selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyr (selvkostforskriften)

Offentlige dokument

Veileder til selvkostforskriften H 2465: [veileder-til-selvkostforskriften-til-utsending-nov20.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Retningslinjer for beregning av betalingstjenester H3/14 (Erstattet av selvkostforskriften)

Veileder: Beregning av kommunale avfallsgebyr M-258/14 (erstattet av veileder på miljødirektoratets side: [Beregne kommunale avfallsgebyrer - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#))

KS anbefalinger for eierstyring

IRMAT AS vedtekter, 11. juni 2012

Aksjeeieravtale 11. juni 2012

Kommunenes dokumenter

Midt Telemark og Notodden kommunes eierskapsmeldinger

Lokal forskrift FOR-2018-06-13-1193

Vedlegg

Vedlegg 1: Kommunedirektørens uttalelser

Midt-Telemark
kommune

Teknisk

Vestfold og Telemark revisjon IKS

Dato 24.03.2023

Vår referanse 22/5553

Unntatt offentlighet § 5 1. ledd

Svar fra Midt-Telemark kommune på foreløpig forvaltningsrevisjon om IRMAT.

Midt-Telemark kommune har ingen ytterligere kommentarer til deres rapport rundt oppfølging av IRMAT.

Endelig rapport blir behandlet i kommunestyret. Da vil vi legge ved underskrevet avtale om tildeling av enerett og en avtale som sørger for en klarere regulering av utfører/bestiller forholdet mellom Irmat og oss. Det siste blir jobbet med nå.

Med hilsen

Vidar Lofthus
kommunalsjef
95240521
vilo@mt.kommune.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Mottakere

Kopi til

Lars Tore Svendsen

Teknisk

Midt-Telemark

Per Dehli

Kommunedirektør

kommune

Midt-Telemark

kommune

Vedlegg

Midt-Telemark kommune
Postboks 83
3833 Bø i Telemark

T +47 35 05 90 00
E post@mt.kommune.no

Vi skaper framtida saman

Vedlegg 2: Selskapets uttalelse

Vestfold og Telemark revisjon IKS

post@vtrevisjon.no

Vedlagt følger høringssvar fra IRMAT AS til rapport om forvaltningsrevisjon om IRMAT - oppfølging.

Kommentar til side 24 i rapporten der det er en beskrivelse vi mener kan misforståes.

Sitat rapport:

Avfallet blir sortert og fraktet videre, eventuelt lagt på selskapets eget deponi (kategori 2 for ordinært avfall).

Når det står at avfallet kan alternativt legges på eget deponi kan det misforstås dithen at vi kan legge alle typer avfall på deponi. Det er kun en liten prosent som legges på deponi, biologisk nedbrytbart avfall for eksempel restavfall, matavfall, hageavfall, papir, kartong og trevirke ikke lenger kan deponeres. Det er kun en liten prosent andel av husholdningsavfallet legges på eget deponi, typisk tunge masser som leca, betong, gravemasser.

Kommentarer til rapporten på side 33:

Formuleringen i avsnitt 5 kan leses som at IRMAT bare fordeler kostnader ved etterkalkyle og budsjett, mens det korrekte er at alle kostnader og inntekter fordeles fortløpende. "Fordeling" her kan bety at inntekter og kostnader fordeles fullt ut til én avdeling dersom det er riktig. Alle kontoer har fordelingsnøkler i regnskapsprogrammet (Visma Business) som automatiserer fordelingen mellom avdelingene, samtidig som de kan overstyres i enkelttilfeller hvis standard-fordelingen ikke er riktig for et bestemt bilag. Fordelingsnøkler oppdateres ved etterkalkylen hvert år, slik at hvert nye regnskapsår har så oppdaterte fordelingsnøkler som det er mulig å få til. Etterkalkylen er en avstemming av de fordelingene som er gjort gjennom året, i tillegg til å beregne fondsbruk/-avsetning for husholdningene. Det er viktig å få fram, siden løpende fordeling er et krav etter avfallsforskriften §15-4 og det er uheldig om ordlyden i revisjonsrapporten gir inntrykk av at det ikke overholdes.

IRMAT bruker programvaren "Momentum Selvkost Renovasjon", ikke "Selvkost kommune". Det er to forskjellige programversjoner, hvor renovasjonsutgaven er spesialtilpasset fordeling mellom avdelinger i renovasjonsselskap.

Vi har oppdatert prosedyre 1.2 Innkjøp av varer og tjenester den 17.03.2023 med blant annet riktige terskelverdier.

Den endelige rapporten vil bli lagt fram som egen sak i styret til IRMAT AS for videre vurdering og behandling.

Vi tar anbefalinger i rapporten til etterretning, og vil se på disse anbefalinger sammen med styret og våre eierkommuner. Dette betyr nødvendigvis ikke at vi er enig med revisjonen i alle konklusjoner og vurderinger.

Notodden 28.03.2023

Ove Reidar Moen
Daglig leder
IRMAT AS

MORGENDAGENS RÅVARER
Org.nr. 948 364 458

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen startet opp ved oppstartsbrev til kommunene og IRMAT 7. oktober 2022. Oppstartsmøte ble holdt 20. oktober i IRMAT, 10. november i Notodden kommune og 14. november i Midt-Telemark kommune. På møtene med kommunene deltok kommunedirektør/rådmann og ledelse på teknisk sektor. På møtet med IRMAT deltok daglig leder og økonomisjef

Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i perioden oktober 2022 til mars 2023.

For å undersøke om kommunen har fulgt opp kommunestyrevedtakene har vi sett på ulike former for dokumenter; saker/protokoller fra kommunestyrene/formannskap, diverse avtaler, eierskapsmeldinger og delegeringsreglement. Data fra skriftlige kilder har høy pålitelighet og vi mener dataene er relevant for å svare opp problemstillingene.

Informasjon om IRMAT har vi i hovedsak fått på e-post fra leder i selskapet. Leder av selskapet har en sentral rolle i alle de saksforholdene vi har undersøkt. Svar i e-postene er journalført i vårt arkivsystem. Generelt kan det være en metodisk svakhet når informasjonen i all hovedsak kommer fra en person, men vi har ikke grunnlag for å mene at opplysninger som er gitt ikke er riktige. Opplysningene er i stor grad også underbygget av skriftlige kilder som årsmeldinger, protokoller, etterkalkyle og avtaler.

For å vurdere metodikken rundt beregning av selvkost har vi deltatt på selskapets gjennomgang av etterkalkylen for 2022 (regnskapsavslutning). Leder og økonomisjef i IRMAT, samt konsulent fra Momentum Solutions deltok i møtet. I forbindelse med etterkalkylen brukes programvaren *Momentum selvkost kommune*. Dette er et avansert regneark som blir lagret og er etterprøvbart.

Vi har sjekket ut med administrasjonen i kommunene og i IRMAT at fakta i rapporten er korrekt framstilt. Rapporten er sendt kommunedirektøren til uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsen ligger i vedlegg 1.

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi behandlet personopplysninger som navn og epostadresse til ansatte i kommunene og i IRMAT.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring.

Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.²⁸

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll.²⁹ Denne undersøkelsen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001 og RSK 002.

²⁸ God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

²⁹ ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

23: 3817 405